

הלכות שבת סימן שצא

ביאורים ומוספים

[שו"ע ס"א]

צ"קיים לשכור מכל חצר חצר של אינו יחיד.

לשכור משר העיר, ועל פי דרכו של שו"ת גינת ורדים (א"ח כלל ג סי' ב) שהעיר בזה.

והגר"י קניבסקי (קריינא דאגרתא ח"ב אגרת צ"ח) כתב לפקפק בדבר, משום שאין להם שום כוח בדירות פרטיות, ומה שבאזה מוקרים יש להם איזו שליטה להכניס דברים בבתי החושבים, וכל שכן הצבא שבזמן מלחמה יכולים לעשות הרבה דברים בבתי פרטיים, מ"מ אין זה בתורת שליטה וקנין על הבית, רק הוא בתורת שליטה על האדם שכופים אותו להעמיד את ביתו לצורכי המלחמה.

וכן כתב בשו"ת שבת הל"ה (ח"ה סי' צו וסי' קעו ב) אות ח), שאף על פי שנהגו מימות עולם לשכור מראש העיר או מראש המשטרה, מ"מ היום נשתנו חוקי המלכות, ורשות של אלו להיכנס מוגבלת יותר, ומ"מ בשעת הדחק כתב לצרף בסניף את סכרת הגינת ורדים שבזמננו אין טעם להצריך שכירות [ראה מה שכתבנו לעיל סי' שפ"ב ס"ק א], עוד כתב (שם סי' קעו ב), שבזמננו אין לנו שום מציאות של שר ומושל שיש לו כוח לכפות ולהושיב אנשים בבתי אפילו בשעת מלחמה, ובשו"ת מנחת יצחק (ח"ט סי' ק), בסוף התשובה) כתב, שמדינת זו [שבארץ ישראל] דינה כמוכס העומד מאליו, ואי אפשר לשכור ממנה רשות.

ובספר חכמת הלב (עמק החכמה סי' יג) האריך בענין כוח השלטון בימינו, והביא את דעת הגר"ש אלישיב שאין לסמוך על שכירות של גורמי השלטון או של הצבא המשטרה או של העיריה, משום שאין להם כוח חוקי להגיד הפצים בבתי החושבים, ובקונטרס תקנת העירוב (פ"ה) הביא את דעת הגר"צ קרלין, שאמנם מצד סמכות השלטון אין לשכור מהם, אבל יש סמך להקל בדיעבד לשכור ממזכיר העיריה מחמת מוני המים שיש להם בחזרי המדרגות, וכן מחברת החשמל מחמת מוני החשמל. [ראה שם שהביא מעשה שהחזיר הורה לשכור מחבר עיריה], ובספר ארחות שבת (ח"ג פכ"ח הע' קמח) הביא, שהגר"ש אויערבך היקל לסמוך על שכירות מבאי כוח השלטון, כיון שיש לכלל השלטון זכות בבתיים בשעת חירום, וכדעת הגינת ורדים [בצירוף היתר נוסף]. וראה מה שכתבנו בביה"ל לעיל סי' שפ"ב ס"א ר"ה א.

[ביה"ל ד"ה שהר]

ואם על-ידי הקרן נהג ק"ץ ואינו מחק הפלכים, אינו מועיל¹¹.

11) וכן כתב בשו"ת הרשב"א (ח"ה ס"ד), ומבואר שלא כדעת השו"ת שואל ומשיב (מהר"ת ח"ב סי' טב) והצננה צדק (סי' טא ס"ג) שכתבו שאף בזמננו שניטל הכוח מאת אדוני העיר, מ"מ כיון שבאלימות יש להם כוח, נחשב שיש להם רשות בבתי העיר ושוכרים מהם, וראה הערה קדמת בדברי הפוסקים בענין השכירות בזמננו מראש העיר.

[ביה"ל ד"ה שלא]

ולאפ"מ אם אין צדו פלך צלי רשות אנשי הציר לצרף מלחמה¹².

12) וכן כתב בשו"ת גינת ורדים (א"ח כלל ג סי' ב), שאם אינו יכול להשתמש בבתי העיר בלי להתיעץ עם שרי המלוכה, אין שוכרים ממנו, וכתב שם לגבי מצרים, שאף על פי שהמרשל מקבץ את השרים הגדולים ונושא ונותן עמם בכל דבר שרצוה לעשות, מ"מ אינו עושה כן מחמת שאין ביכולתו לעשות בלי הסכמתם, אלא שרצוה ליטול עיצה הנונה כיצד יתקיים הדבר ההוא שרצוה לעשותו באופן יותר נאות, ואם כן נמצא שהממשלה שייכת למושל לבדו, ואפשר לשכור ממנו.

[משנ"ב ס"ק יא]

שהרי לא יכול לסלקן פלגמן שמשלמין לו המס¹³.

8) ובאופן שיכול להוציאם מבתיים על ידי שישלם להם כסף, כתב בשו"ת הרשב"א (ח"ה ס"ד) שנהשב כאילו אינו יכול לסלקם ואין שוכרים ממנו.

[משנ"ב ס"ק טז]

מהני¹⁴.

9) ולענין אלו שבאו לדור בעיר אחרי ששכרו משר העיר, הסתפק הפמ"ג (א"א ס"ק ב) האם מועילה השכירות גם להם או לא, וכתב שנוב לומר בפירוש שזוכה בשכירות גם לבאים לעיר אחר כך, ובשו"ת שבת הל"ה (ח"ד סי' מב) ביאר, ששפיקו הוא לענין בתי נכרים חרשים שנתווספו לאחר השכירות משר העיר, והסתפק האם מועילה השכירות גם לבתיים אלו, ועל זה כתב שאם אומר בפירוש היא מועילה, מאידך, בספר חכמת הלב (פ"ו דרכי שלום סי' קט) ביאר, ששפיקו הוא לענין ישראלים נוספים שבאו לדור לאחר השכירות, ועל זה כתב שכשם שבעיר נחבאר בשו"ע לעיל (סי' שסו ס"ט) שאפשר לזכות את פת העירוב גם למי שיתווסף אחר כך, כך גם השכירות מתירה גם לישראלים שיבואו לדור אחר כך.

ולענין יורה שבעשית השכירות דר שם ישראל, ואחר כך בא גברי לדור שם, הסתפק החזו"א (א"ח סי' פב ס"ק לד) אם מועילה השכירות שעשו קודם שבא לדור שם, שהרי לבאורה לא מועיל לשכור מהשר מדין שכירו ולקטו אלא את רשות הנכרים ולא את רשות הישראל, ואם כן אם ישראל היה דר בבית זה בשעת השכירות לא חלה השכירות לגביו ואסור, ונשאר בצ"ע. ובשו"ת שבת הל"ה (שם) הביא את דברי שו"ת גינת ורדים (א"ח כלל ג סי' כב), הובא בבאר היטב סי' שפ"ה ס"ק ג), הוכיח מדבריו שהשכירות מהגובר מתפשטת גם על כל בתי ישראל.

[משנ"ב ס"ק יח]

דקא מהקטנה על זה, קמ"ז זה שקורין פאליציי¹⁵.

10) בענין שכירות מהשלטון בתקופות יותר מאוחרות, בשו"ת שואל ומשיב (מהר"ת ח"ב סי' טב) הביא בשם שו"ת ישועות יעקב ששכר הרשות מיהודי בעל מלחמה שקורין קאפראהל, כיון שיש לו רשות להעמיד אנשי מלחמה בבתיים, והשואל ומשיב פקפק בזה, משום שאפשר להעביר מתפקידו [וראה שם שכתב עוד טעמים], ולכן כתב שיותר לשכור משר העיר שהעיר שייכת לו כיון שהיבויים לשלם לו מס, ואף שזכות לקחת מס אינה מספיקה, מ"מ כיון שמכא המס יכול לתפוס את הבתיים הרי זה נחשב שיש לו זכות בבתיים, ועי"ש עוד שהאריך בזה, וכן בשו"ת תשורת שי (ח"ב סי' רז) ובשו"ת מהרש"ם (ח"ה סי' לג וח"ט סי' כ) התירו

באר הגולה רנט

הלכות שבת כיון שצא שצב

בחדר יחיד בעיר של אינם יהודים (כ) שהיא מקפת חומה, ועברו יהודים אחרים דרך שם בשבת (כא) ונתאכסנו בחדר אחרת, (כב) אינם אוסרים עליהם, דאורח אינו אוסר, (כג) ומתרים לטלטל (כד) בכל העיר (ועין לעיל סוף סימן טע):

שצב דיני ערובין לעיר, ובו ח' סעיפים:

א *עיר שהיתה (א) קטנה וחדר, (ב) אפילו נעשית של רבים, משתתפים בלם (ג) שתוף אחד (ד) ויטלטלו בכל המדינה, וכן אם היתה של רבים ויש לה (ה) פתח אחד, משתתפים בלם שתוף אחד. אבל אם היתה של רבים *ויש לה שני פתחים, שהעם נכנסים בזה ויוצאים בזה, (ו) אפילו נעשית של יחיד (ז) (ח) אין מערבין את בלה, אלא מניחין ממנה מקום אחד, *אפילו חצר אחת ובית לתוכה, ומשתתפין השאר, ויהיו אלו המשתתפין בלם מתרים בכל העיר חוץ מאותו מקום (ט) ששערו, ויהיו

א משנה ערובין כי
יכפולו תוספים כי
מה שצבתי בסימן
סכנה סעיף ז
(א) (ב) (ג) (ד) (ה)
הוא עין בסימן שסד

שערי תשובה

ועין לעיל סוף סימן טע הכאן כח חסובית בדבר, ועין בשו"ת פנים מאירות ח"ג סימן א, בעיר קטנה שיש יחד וקבוץ גדול מיהודים ושוכרים מאי בתיס וקפא כח, ומפיק שאין להחיר לטלטל עד שיפסק רשות מן הא"י אף ע"י הכללה ואח"כ לאבד חלוצות מל"ל לכל המשתתפים שמה וקמחות לע"ה שלא וטלטלה, ע"י ויל מוסב שיהיה שומקין כח, ע"ש: [3] אין, עכ"ל. ועין בשו"ת בית אפרים סימן כו וסימן כו ששם נהגור באחד כל רשות הפוסקים בענין זה:

בחוה"מ ס"ו רבא, וכ"מ בהג"מ ס"ה, מ"א: (א) ששערו, עין בגנות ורדים כלל ג סימן כב כג ויחד אחר:

באור הלכה

* אפילו חצר אחת ובית לתוכה. מלשון השלחן ערוך משמע דתקא חצר שיש בה בית אבל בית אחד לא מקני, וכן משמע מלשון רש"י בסוגיא, עין שם. ובאגדה רבה ופרישה הביאו משור דבית אחד פלכר בס"ד ס"ו, וזו דנקט (כ) שהיא מקפת חומה. דעל-ידיה (ו) אינה צריכה עוד שום תקון, והוא הדין (ז) אם אינה מקפת חומה, ועשויה בתקון מבואות כדין: (כא) ונתאכסנו בחדר אחרת. והוא הדין ששערו דין זה (ח) אם מתאכסן באותו חצר שישנאל דר שם וגם עבר"ם דר שם, הלענין לטלטול באותו חצר עצמה, דמתרים שניהם אף בלי עירוב רשות מן העכו"ם מהאי טעמא: (כב) אינם אוסרים וכו'. רוצה לומר, דאף דתקא לו שאם שני ישראלים דרים בעיר ויש שם גם עבר"ם הדר בעיר אינו מועיל שום תקון לטלטל פל"מן שלא שכו ממנו רשותו, הכא דאינם אלא אורחים, בטילי לגבי ישראל הקבוצ באותו העיר, ואם-כן אין פאן אלא וישראל אחר: (כג) ומתרים לטלטל וכו'. רוצה לומר, דגם האורחים בעצמן מתירין לטלטל בכל העיר, ודעת מנ"י אברהם, דאף דאורחים אינם אוסרים על בעל-הבית הקבוצ שם, אבל בעל-הבית אוסר על האורחים שלא להוציא מפתחם להעיר, ואין נקטינן בנעת השלחן-ערוך שגם הם מתרים, וכמו שכתבנו לעיל בסימן טע בשם אחרונים: (כד) בכל העיר. וכל-שכן שמתרים לטלטל בחדר שמתאכסנים ואינם אוסרים זה על זה, וגם-כן מהאי טעמא דנטפלים לגבי בעל-הבית הקבוצ. (ט) ונראה דתקא כשהעיר מקפת חומה או שעשויה בתקון ערובין כדין, דחשיבי פלח בחדר אחת, דאי לא הכי לא בטילי לגבי ישראל שדר בחדר אחרים: ואוקרים זה על זה לטלטל בתוכם, ודע, דהא דאמרין דאורח אינו אוסר, (י) יש אומרים דתקא כשאינו רגיל להתאכסן שם, אבל אם רגיל להתאכסן שם, כמו שפצוי בירידין שרגילין לבוא שם תמיד, חשוב כקביעות ואוסר מיד כשפצא שמה [וכמו לענין עבר"ם בסימן שפד]. (יא) ויש מקלן גם בזה: (יב) כל-מן שיש עליו שם אורח, דהניו עד שלשים יום:

א (א) קטן יחיד וכו'. פרוש, שפנאה (ב) חדר לעצמו והשפירה לרבים, או שפנאה להשיב בה דיוורין ומשער לעצמו: דרכים ופלטיות וסרטינות, כדרך שהמלכים עושין, ויש אומרים שאפילו (ג) מכה לרבים, (ג) פל"מן שלא נשפגע שם בעלים הראשונים ממנו: (ב) אפילו נעשית של רבים, ואפילו יש לה שני פתחים, שהעם נכנסין בזה ויוצאים בזה: (ג) שתוף אחד. (ד) בדרך, דכינו שהיתה מקפת קטנה וחדר, בחדר אחד דמא שערבין כל בני החדר להעיר וחדר: (ד) ויטלטלו בכל המדינה. רוצה לומר, אחרי שהכשרו מבואותיה (ה) כהלכתה: (ה) פתח אחד. דכל טעם שצריך שיור בעיר של רבים שלא ישתתפו בלם ביחד ויהיו יכולים לטלטל בכלה ויכלקמה, הוא כדי שלא ישתתפו חוץ רשות-הרבים, והא פירן שאין לה אלא פתח אחד וימצא השני היא סתומה, לא דמא לרשות-הרבים ודינה בחדר: (ו) אפילו וכו' של יחיד. (ז) שפכרה לו: (ז) אין מערבין את בלה. וזה שמה תחור ותעשה רשות-הרבים וקלו גם-כן. והעולם אין נוהגין לנהר

שער הצינ

(ו) תחמת-הדשן: (ז) חיראד: (ח) פן מוכח בהרומה-הדשן סימן עי: (ט) וכמו שכתבנו לעיל בסימן טע בסוף סימן בשערי-הצינ, עין שם. והוא הדין אם היה העיר מקפת חומה ובאותה העיר היו דרים שני ישראלים ולא שכו רשות מן העכו"ם הדרים בעיר, דגם-כן האורחים אוסרים זה על זה לטלטל בחדר סגור שמתאכסנים, ולא שכן לומר דבטילי לגבי ישראלים הדרים בעיר, ולא שכינס אחריו מחדר ששם הם אוסרים לטלטל בעיר, וכן פסח בסני-הדשן [אף מה שמתפס אחר-כך שם כהנהגה צריך ציון, דלכאורה טעמא דא לשניהם, וזו סמקו בשניהם לאסור]: (י) מנ"י אברהם בשם רש"י: (יא) לעיל בסימן סימן שע דעת רמ"א, ועין שם בשערי-הצינ: (ב) וישבא ותשכב: (ג) וישבא ודעת סתם, וכן הכריע הרמב"א, דאם מכה לרבים אחר שכו צא מרשותו למנ"י ונחין עליה משום רשות-הרבים, מקרי ציר של רבים: (ד) הרש"א בהרומה: (ד) ויכלקמה בצינ, ד, עין שם: (ט) כל אחד לפי מה שהוא, אם אין עליו שם רשות-הרבים די בלה וצוית-הסתמה, ואם רשות-הרבים, צריך דלחות, כ"ל בסימן שסד: (י) נשכ"א, ואפשר דגם הפוסקים דסבירא להו בענין ציר של יחיד ונעשית של רבים דאם מכה יחיד לרבים חו לא חלשין לה כלל ותקרא רק של רבים, הכא אפילו אם מכות לנחיר, פל"מן שלא נשפגע שם מכלית חשינן שמה תחור לשל רבים ואח"כ אז לאקולי נס"ד:

